

En plats för alla?

En kvalitativ studie om tillgänglighet och delaktighet på mötesplatser i Malmö stad för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Meriam Carlson Makboul

Handledare: Fredrik Sandberg

Lunds universitet
Sociologiska institutionen
Avdelningen för sociologi

Abstract

Arbetets art: Kandidatuppsats (15 hp)

Sidantal: 42

Titel: En plats för alla?: En kvalitativ studie om tillgänglighet och delaktighet på mötesplatser i Malmö stad för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Författare: Meriam Carlson Makboul

Handledare: Fredrik Sandberg

Sammanfattning:

Denna studie analyserar upplevelser och erfarenheter av tillgänglighet och möjligheten till delaktighet på olika former av mötesplatser för personer med neuropsykiatriska funktionshinder. Analysen har haft sin utgångspunkt i Axel Honneths teori om erkännande för att belysa aspekter av möjligheter och förklaringar som ligger utanför individen. Studien har en kvalitativ ansats och har gjorts genom åtta semistrukturerade intervjuer, med personer verksamma inom intresseorganisationer och funktionshinderpolitiskt arbete, samt med personer som själva har en funktionsnedsättning och är besökare på en av mötesplatserna i Malmö.

Resultatet visar att tillgänglighet och delaktighet behöver förstås och beskrivas på flera olika sätt. Bristen på delaktighet i sociala sammanhang kan inte heller tillskrivas individerna själva utan behöver förstås i relation till sin kontext och är därför ett strukturellt problem. Trots kommunens goda intentioner ser verkligheten ut så att personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning inte kan delta på lika villkor som andra i sociala sammanhang.

Nyckelord: Funktionsnedsättning, funktionshinder, erkännande, tillgänglighet, delaktighet, mötesplatser, Malmö stad

Keywords: Disability, recognition, availability, participation, social venues, Malmö municipality

Innehållsförteckning

Förord.....	4
1. Inledning.....	5
1.1 Problemformulering.....	5
1.2 Syfte och frågeställning.....	6
1.3 Avgränsning.....	7
1.4 Disposition.....	7
2. Bakgrund.....	8
2.1 Relevant lagstiftning.....	8
2.2 Malmö stads roll.....	9
2.3 Tidigare forskning.....	10
2.3.1 Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF).....	10
2.3.2 Närvaro och tillgänglighet ser ut på olika sätt.....	11
2.3.3 Funktionshinderssociologi.....	11
2.3.4 Värden konkurrerar med varandra.....	12
2.3.5 Olika behov.....	12
2.3.6 Aktiv inkludering.....	13
3. Teoretiskt ramverk.....	13
3.1 Erkännandebegreppet.....	13
3.1.1 Erkännandets tre dimensioner.....	14
3.1.1.1 Kärlek.....	14
3.1.1.2 Rättsligt erkännande.....	15
3.1.1.3 Solidaritet.....	16
4. Metod.....	16
4.1 Datainsamling och urval.....	17
4.2 Genomförande av intervju.....	17
4.3 Analysmetod.....	19
4.4 Kodning.....	19
4.5 Etisk reflektion.....	20
5. Resultat och analys.....	21
5.1 Osynliga hinder.....	22
5.2 Okunskap och fördomar.....	24
5.3 Goda intentioner och fragmentisering.....	26
5.4 Leva som andra och individuellt stöd.....	28
5.5 Representation, synas för att finnas.....	29
5.6 En plats fri från maskering och misserkännande i samhället.....	30
6. Avslutande diskussion.....	32
6.1 Metodologisk diskussion.....	32
6.2 Förslag på framtida forskning.....	33
6.3 Tolkning i relation till teori och tidigare forskning.....	34

7. Referenser.....	37
8. Bilagor.....	40
8.1 Intervjuguide 1.....	40
8.2 Intervjuguide 2.....	41

Förord

Tack till alla er jag fått möjlighet att intervjua och tack för ert fina mottagande av mig när jag kom och besökte er på mötesplatsen. Tack till mina vänner och min familj för ert stöd, tålamod och era värdefulla tankar och synpunkter. Jag vill även tacka min handledare som väglett mig genom denna process.

1. Inledning

1.1 Problemformulering

I Sverige är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ratificerad, och kommer fortsättningsvis hänvisas till som funktionsrättskonventionen. Syftet med funktionsrättskonventionen är att personer med funktionsnedsättning ska åtnjuta samma mänskliga rättigheter och grundläggande frihet som alla. Den ska främja, skydda och säkerställa detta, och med detta ska personers inneboende värde respekteras (Funktionsrättskonventionen, SÖ 2008:26).

Institutet för mänskliga rättigheter beskriver i sin årsrapport från 2025 hur Sverige på flera sätt brister i implementeringen av funktionsrättskonventionen. Personer med funktionsnedsättning har fortfarande sämre levnadsvillkor, lägre utbildningsnivå, högre arbetslöshet, större ekonomisk utsatthet samt sämre psykisk och fysisk hälsa. Rapporten lyfter att hinder personer möter finns inom alla områden som konventionen omfattar. Vidare visar rapporten hur Sverige utgår från den så kallade medicinska modellen. Funktionsnedsättningen blir det som hindrar delaktighet och inte samhället. Detta förhållningssätt påverkar synen på samhällets roll i relation till personer med funktionsnedsättning som rättighetsbärare. Är utgångspunkten istället en modell som tar avstamp i rättigheter, människorättsmodellen, ser man personerna som rättighetsbärare och funktionshinder som något beroende av samhällets funktionalitet, inte tvärtom (Institutet för mänskliga rättigheter, 2025, s. 153-155). Inom funktionshinderssociologin ser man inte heller funktionshinder som något inneboende hos individen, utan något som är beroende av normer, kultur, strukturer i samhället och hur grupper exkluderas från att delta genom institutionella beslut (Brown et al., 2023).

En stor del av offentlig service och stöd når medborgare genom det arbete kommuner i Sverige utför genom till exempel socialtjänsten. Kommuners stöd och service är samhällsbärande; det är viktiga och livsnödvändiga funktioner i människors vardag. Kommuner spelar därmed en viktig roll i att göra praktik av mänskliga rättigheter (Lappalainen, 2016, s. 11).

Malmö stad har tydliga mål och intentioner, men rapporten från institutet för mänskliga rättigheter (2025) visar på hur personer med funktionsnedsättning är en grupp som fortsatt exkluderas ur samhällets sociala liv, och från att vara fullvärdiga delaktiga medborgare. Social delaktighet spelar roll för till exempel hälsa, ekonomiska förutsättningar och levnadsvillkor i allmänhet. Det är inte endast en fråga om fysisk tillgänglighet, utan även om en grupp kan delta fullt ut, väl på plats i olika sammanhang. Att delta fullt ut kan handla om aspekter som rör exempelvis kognition, kommunikation och kompetens (Socialstyrelsens kunskapsguide, 2025). I frågan om möjligheten att delta i sociala sammanhang har kommunen ett stort ansvar och Malmö arbetar aktivt med frågorna, på funktionsstödsförvaltningen och i samverkan med organisationer och föreningar som arbetar med funktionsrättsfrågor. Forskningen om hur det ser ut i praktiken på lokal nivå är begränsad. Att undersöka den fysiska tillgängligheten till mötesplatser är endast en av många viktiga aspekter, därmed önskar denna studie bidra till ökad förståelse för hur personer med NPF kan delta mer än bara genom fysisk närvaro. Mot bakgrund av att kommunen är en viktig arena för att göra praktik av mänskliga rättigheter och att det saknas kunskap om hur den kommunala praktiken fungerar är det intressant att undersöka frågan utifrån en kommun. Denna studie utgår från Malmö stads arbete och mer specifikt arbetet med att inom ramen för kommunens uppdrag i att erbjuda olika mötesplatser för medborgare.

1.2 Syfte och frågeställning

Utifrån intervjuer med personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och personer som företräder målgruppen syftar uppsatsen till att analysera upplevelser och erfarenheter av tillgänglighet och möjligheten till delaktighet på olika former av mötesplatser. Vidare analyseras samhälleliga och strukturella förutsättningar för delaktighet, och hur de tar sig i uttryck på kommunal nivå samt hur personerna som berörs upplever dessa. Studien vill utifrån detta syfte bidra med en förståelse om tillgänglighet, delaktighet och hur det värderas.

Mot bakgrund av detta blir frågeställningarna följande.

- Hur ser möjligheten ut att delta i sociala sammanhang för personer med neuropsykiatriska funktionshinder i Malmö stad?
- Hur upplever besökare, personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, tillgängligheten och delaktigheten på mötesplatser i Malmö stad?

- Hur beskriver företrädare för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar tillgängligheten och delaktigheten på mötesplatser i Malmö stad?

1.3 Avgränsning

Studien avgränsas till målgruppen personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som fortsättningsvis i studien hänvisas till som personer med NPF. Personer med NPF kan vara i behov av stöd, kring till exempel kommunikation, och en miljö som är anpassad vilket kan belysa studiens frågeställning på ett bra sätt. Inom ramen för studien har företrädare för personer med NPF och personer med NPF intervjuats. Studien har inte valt att se på fysisk tillgänglighet och behovet av till exempel ramper och en miljö fri från trösklar. Studien är mer intresserad av andra aspekter av tillgänglighet som rör kommunikation, kognition och kunskap om en specifik målgrupp.

Mot bakgrund av detta har intervjuer med sex personer som har NPF gjorts, mer specifikt med autism och adhd diagnoser, samt med två personer som är verksamma inom intressepolitiska organisationer som företräder personer med NPF. Dessa organisationer driver också mötesplatser och aktiviteter för målgruppen. Personerna som deltar i studien intervjuas utifrån antingen sitt arbete med frågorna i Malmö eller utifrån sina direkta och egna upplevelser av tillgänglighet och delaktighet. I denna studie analyseras begreppet delaktighet som individens faktiska närvaro i sociala sammanhang samt upplevelsen av att kunna delta på lika villkor som andra. Detta innefattar även möjligheten att skapa sociala relationer och upplevelsen av social tillhörighet. Således används begreppet mer på individnivå och beskriver personers upplevelse av att delta i sociala sammanhang.

1.4 Disposition

I uppsatsens första avsnitt presenteras problemformulering, syfte och frågeställning. Därefter ges en bakgrund till ämnet, där läsaren sätts in i kontexten utifrån Malmö stad och deras arbete med frågorna som berörs. Vidare presenteras tidigare forskning på området. I det efterföljande kapitlet presenteras Axel Honneths teori om erkännande, med relevanta begrepp och deras analytiska förankring i studien. I det fjärde kapitlet beskrivs vilka metoder som använts för datainsamling, intervjuer, samt hur materialet analyserats och kodats. Kapitlet innehåller även en etisk diskussion. Studiens kvalitativa ansats och semistrukturerade

intervjuer förklaras, och den tematiska analysen beskrivs. Slutligen presenteras och analyseras resultatet, följt av en avslutande diskussion.

2. Bakgrund

2.1 Relevant lagstiftning

Funktionsrättskonventionen innehåller några allmänna principer som till exempel rör fullständigt och faktiskt deltagande och inkludering i samhället, lika möjligheter och tillgänglighet (SÖ 2008:26). Artikel 19 i funktionsrättskonventionen, *Rätt att leva självständigt och att delta i samhället*, säger att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta och inkluderas fullt ut i samhället. Självbestämmande och tillgång till samhällets allmänna platser är en central del av artikel 19, samt att funktionsnedsättningar ska accepteras som en del av den mänskliga mångfalden i samhället (Funktionsrättskonventionen, kap 19).

Socialtjänstlagen [SoL] (SFS 2025:400) ska med utgångspunkt i demokrati och solidaritet främja enskildas ekonomiska och sociala trygghet, jämlika och jämställda levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet (1 § kap 2 SoL). Denna lag är ett verktyg för att leva upp till mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Socialtjänsten befinner sig i en omställning då en ny socialtjänstlag trädde i kraft i juli 2025 med förtydligade intentioner gällande att socialtjänsten ska vara mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad. I Socialstyrelsens meddelandeblad (Nr 4/2025 En ny socialtjänstlag), ett juridiskt stöd till socialtjänsten med övergripande information om det nya i lagen, anger att för att skapa en större jämlikhet mellan grupper görs nu förtydliganden, och att några stöd som tidigare bara gällde vissa nu ska gälla alla.

Där beskrivs jämlikhet och hur det syftar till jämlika villkor mellan individer och grupper i samhället. Möjligheten till att få stöd och hjälp från socialtjänsten får inte påverkas av sådant som kön, ålder, funktionsnedsättning eller nationalitet. Individens förmåga att ta initiativ, utbildning eller andra förhållanden ska inte heller påverka (Socialstyrelsen, 2025).

Omställningen beskrivs genom kommunernas och regionernas intressorganisationen Sveriges kommuner och regioner (SKR) som att den bland annat ska gå från att vara sluten och invecklad till att bli lättillgänglig, samt från ett fragmentiserat arbetssätt till samarbete och helhet (Sveriges kommuner och regioner, 2026).

2.2 Malmö stads roll

Kommuner organiseras vanligtvis utifrån områdesförvaltningar, där funktionshinderområdet hamnar ofta under socialförvaltningen som även arbetar med frågor som rör exempelvis äldre, ekonomiskt utsatta eller familjeområdet. Malmö stad är en av de kommuner i Sverige som har en funktionsstödsförvaltning som organiserar kommunens funktionsstöd.

Förvaltningen har en funktionsstödsnämnd, som arbetar med att tillhandahålla insatser utifrån lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS 1993:387). Utöver detta finns ett funktionshinderråd, där politiker och personer från organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning diskuterar ärenden och utbyter information. Funktionshinderrådet finns för att det funktionshinderspolitiska arbetet ska ske genom samråd och god kommunikation från båda parter. Funktionshinderrådet är en remissinstans vilket innebär att förslag och ärenden remitteras till rådet, för att förslagen ska utformas så att målgruppen gynnas av det (Malmö Stad, 2026).

Tillgänglighetssamordnare i Malmö stad har tagit fram ett dokument, *Kortfattade tips för mer tillgängliga evenemang* (2025) med sammanställda synpunkter och tips gällande tillgängligheten i Malmö stad och dokumentet är tänkt fungera som ett stöd för de som arbetar med att planera exempelvis olika typer av evenemang. För att nå de funktionshinderspolitiska målen om full delaktighet och jämlika levnadsvillkor som utgår från funktionsrättskonventionen bör man arbeta utifrån några fördjupande inriktningar; universell utformning, befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar för individens självständighet samt förebygga och motverka diskriminering (Regeringen, 2018). I dokumentet med rekommendationer från tillgänglighetssamordnare beskrivs vidare hur olika förvaltningar och nämnder bör arbeta tvärsektionellt och ha en helhetssyn för att kunna uppnå de funktionshinderspolitiska målen. Tillgänglighetssamordnare pekar även på vikten av aktiv involvering, vilket innebär att personer med funktionsnedsättning ska involveras i alla frågor som rör deras eget liv (Myndigheten för delaktighet, 2025). Det vill säga funktionsrättsorganisationer bör involveras i dessa frågor och i beslutsfattanden. Vidare beskrivs hur tillgängligheten spelar roll. En tillgänglighetsåtgärd kan exempelvis vara särskilda öppettider för personer med funktionsnedsättning eller att anpassa ljud och ljus för att skapa ökat lugn och trygghet. Även tydlig information innan och under evenemanget beskrivs som viktigt för att alla ska kunna inkluderas (Malmö stad, 2025, s. 2-5).

Mötesplatser av olika slag kan vara en insats som erbjuds inom ramen för socialtjänsten. De kan kallas träffpunkter, träfflokaler eller mötesplatser. I den här studien refereras de genomgående till som mötesplatser och handlar om de olika mötesplatser dit man kan komma utan en behovsprövning av kommunens handläggare. Man behöver alltså inte ett formellt beslut vare sig kopplat till LSS eller Socialtjänstlagen. Det är en så kallad insats utan behovsprövning (Socialstyrelsens meddelandeblad, nr 3/2025). Mötesplatser kan syfta till att stärka den sociala inkluderingen för olika målgrupper, från barn, unga, vuxna till äldre.

2.3 Tidigare forskning

Forskningsunderlaget visar hur komplext fenomenet delaktighet och inkludering för personer med NPF är. Det som möjliggör eller hindrar är beroende av strukturella och ekonomiska faktorer, men också vilken inställning samhället har. En annan viktig aspekt av det är att fysisk närvaro eller tillgång till platser inte är samma sak som delaktighet. Således bör man se till fler aspekter när man arbetar med frågan. Det är också tydligt att det finns skillnad i intentioner om delaktighet på lika villkor och hur det ser ut i praktiken. Forskningen och kunskapen om hur det ser ut på lokal nivå och mer specifikt vilken roll mötesplatser har för personer med funktionsnedsättning är begränsad, särskilt ur personernas egna perspektiv.

2.3.1 Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF)

Center of Neurodevelopmental Disorders på Karolinska institutet (KIND) beskriver Utvecklingsneurologiska funktionsnedsättningar (UNF), även kallat neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) som ett samlingsnamn för fler olika diagnoser som till exempel autism och intellektuell funktionsnedsättning. Personer med NPF har vissa gemensamma svårigheter där den kognitiva förmågan påverkas i olika grad. Forskaren Sven Bölte som är verksam vid KIND beskriver i en film om NPF att personer med samma diagnos ofta har olika förutsättningar och att man behöver se på funktionsnedsättningen i relation till omgivningen (Karolinska institutet, 2026). Att ha en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning innebär bland annat att den kognitiva förmågan är påverkad. Begreppet kognition avser hjärnans förmåga att ta emot och hantera information (Socialstyrelsens kunskapsguide, 2025).

Inom området 'funktionshinder' används olika terminologier för att beskriva olika perspektiv. Ordet funktionsnedsättning syftar till den nedsatta förmågan som kommer av till exempel ett rörelsehinder eller en kognitiv nedsättning. Funktionshinder innebär begränsning som uppstår i mötet med en bristfällig miljö, det kan till exempel handla om fysiska hinder i miljön eller

avsaknad av kompensatoriska hjälpmedel som rör även den kommunikativa och kognitiva miljön (Socialstyrelsens kunskapsguide, 2025). Inom sociologin finns olika perspektiv på funktionshinder, i denna studie analyseras begreppet utifrån att normer, kulturella aspekter och samhälleliga strukturer skapar hindret, snarare än att det är något inneboende hos individen (Brown et al., 2023).

2.3.2 Närvaro och tillgänglighet ser ut på olika sätt

Bigby och Wiesel (2018) skriver om *encounters*, möten kopplat till personer med funktionsnedsättning och hur de inkluderas i det sociala livet i samhället. Möten med andra människor är enligt författarna en förutsättning för erkännande. Författarna beskriver hur delaktighet i sociala sammanhang ofta är ett problem när det kommer till denna grupp. Social närvaro och social delaktighet är inte samma sak och bör därför förstås så. Att vara närvarande på en plats, innebär inte automatiskt att man kan vara delaktig. I studien upptäcks att ett vanligt förekommande fenomen är så kallade “non-encounters” eller “icke-möten”. Dessa icke-möten beskrivs inte vara problematiska i sig, då det ej förväntas uppstå social interaktion vid varje möte med andra människor, men problemet uppstår när detta är det enda personer med funktionsnedsättning upplever på offentliga platser (Bigby & Wiesel, 2018, s. 44). Liknande resultat återfinns hos Lopez et al. (2025), en studie med tio personer med funktionsnedsättning och deras upplevelser i tre typer av rum, offentliga, konsumtions- och socialiseringsrum. De undersöker detta mot bakgrund av funktionsrättskonventionen och artikel 19 om delaktighet. Deras forskning visar på hur personernas möjligheter ofta är begränsad av tillgänglighetsproblem och att de sociala interaktioner de möts av är ytliga. Bristen på meningsfull delaktighet verkar bero på ekonomiska begränsningar, hur personer bemöts när de väl befinner sig på en plats samt samhällets allmänna inställning gentemot personerna.

2.3.3 Funktionshinderssociologi

Som nämnt ovan syftar denna studie till att bidra till forskningsfältet *Sociology of disability* eller funktionshinderssociologi. Villkoren för personer med funktionsnedsättning analyseras utifrån normer, kulturella aspekter och samhälleliga strukturer (Brown et al., 2023). Precis som rapporten från Institutet för mänskliga rättigheter (2025), om hur Sveriges brister i sitt arbete med rättigheter för personer med funktionsnedsättning betonar, menar forskare inom detta fält att man bör se till människorättsmodellen, eller den sociala modellen, snarare än till den medicinska när man studerar detta ämne. Den sociala modellen ställer frågan hur hinder

skapas i relation till hur samhället är utformat, snarare än att individens funktionalitet är det som avgör. I den medicinska modellen diskuteras området i relation till vård, omsorg och hälsa. Vidare har funktionshinderområdet studerats i relation till avvikande från sociala normer, där teoretiker som Erving Goffman (1963) och Talcott Parsons (1951) skrivit om funktionshinder som något avvikande då de hindrar en person från att delta på samhällets olika arenor på ett sätt som förväntas av dem. Dessa fält analyserar och beskriver hur personer med funktionsnedsättning stigmatiseras och bidrar med relevanta perspektiv på fenomenet, men riskerar samtidigt att reducera gruppen till deras begränsningar (Oliver, 1990). Funktionshinderssociologin forskar även på hur marginalisering och ojämlikhet reproduceras genom lagar, policys och institutioner. Inom fältet pekar mycket av forskningen på hur marginalisering och ojämlikhet minskar om samhället aktivt arbetar för att stärka delaktigheten (Brown et al., 2023).

2.3.4 Värden konkurrerar med varandra

Melin och Bergman (2021) skriver om hur den målsättning som funktionshinderspolitiken haft de senaste 50 åren, om delaktighet på lika villkor, nu i praktiken börjar ersättas av ekonomiska mål om besparingar (Melin & Bergman, 2021). Artikeln utgår från 100 behovsbedömningar, bedömningar gjorda av handläggare på kommunen som underlag för att bevilja eller avslå insatser och visar på hur besparingar leder till allvarliga konsekvenser för personer med funktionsnedsättning.

2.3.5 Olika behov

Inom ramen för Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS, finns insatsen daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning som på grund av sin funktionsnedsättning inte kan arbeta eller studera (Socialstyrelsen, 2019). Den dagliga verksamheten är en viktig del i att stärka personens delaktighet i samhället och kan ses som en central kommunal mötesplats riktad till denna målgrupp. Luthra et al. (2025) har intervjuat personer med funktionsnedsättning som har insatser enligt LSS för att förstå deras upplevelser av insatsen daglig verksamhet utifrån deltagande, värde, kvalitet och meningsfullhet (Luthra et al., 2025). Resultatet visar på hur bristande kunskap finns för hur man ska utforma den dagliga verksamheten så att den kan bidra till stärkt delaktighet. Författarna menar att en viktig del i att öka kvaliteten, värdet och meningsfullheten på dagliga verksamheter är att arbeta aktivt för att stärka dessa personers självbestämmande. De

beskriver också hur den dagliga verksamheten för många fungerar bra, men poängterar att detta inte innebär att det är anpassat efter alla (Luthra et al., s. 155, 157-158).

2.3.6 Aktiv inkludering

Carnemolla och Robinson (2021) menar likt andra författare att strävan efter att vara ett inkluderande samhälle inte nödvändigtvis leder till delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Deras forskning visar på vikten av kommunens och civilsamhällets arbete för inkludering för personer med funktionsnedsättning, och att dessa inkluderas i samhällets sociala liv. De har studerat nya initiativ och huruvida de skapar ett mer inkluderande samhälle, där personer med funktionsnedsättningar får delta i det sociala livet. Författarna vill även poängtera vikten av att personer med funktionsnedsättningar deltar i forskning som berör dem, och att det är genom sådan forskning man kan skapa mer inkluderande samhällen (Carnemolla & Robinson, 2021, s. 5-7).

3. Teoretiskt ramverk

I inledningen beskrevs hur uppföljning av funktionsrättskonventionen visar att det råder ojämlikhet för personer med funktionsnedsättning inom en rad områden. Mot bakgrund av det och definitionen av att ett funktionshinder uppstår i relation till sin miljö blev det intressant och lämpligt att använda en teori som kan belysa aspekter av möjligheter och förklaringar som ligger utanför individen, i denna studies fall; som ligger utanför en persons funktionsförmåga och funktionsnedsättning. Materialet kommer att analyseras utifrån Axel Honneths teori om erkännande som han presenterar i boken *The Struggle for Recognition-The Moral Grammar of Social Conflicts* (1995). Honneth är socialfilosof och teorin har socialpsykologiska inslag. I denna studie används teorin som ett analytiskt verktyg för att förstå hur strukturella förhållanden påverkar individers möjlighet till erkännande, snarare än som en psykologisk teori om individen.

3.1 Erkännandebegreppet

Enligt Axel Honneth genomsyrar det flerdimensionella begreppet erkännande all mänsklig samvaro, handling och interaktion. Honneth är professor i socialfilosofi och redogör i *The struggle for recognition* (1995) sin teoretiska syn på erkännande. Teorin syftar till att fungera som en bas för en normativ samhällsteori. En normativ samhällsteori innebär att det finns en referenspunkt som möjliggör bedömningar av nuvarande samhällen utifrån ett perspektiv om

hur samhället bör se ut. Detta inkluderar både befintliga sociala strukturer och institutioner samt historiska utvecklingstrender. Honneth formulerar med utgångspunkt i detta en teori om moraliskt motiverad konflikt och kamp. Det som driver konflikten och kampen är människors erfarenhet av att inte ha blivit erkända (Heidegren, 2009, s. 27).

Erkännandebegreppet är ett flexibelt begrepp i bemärkelsen att det används olika beroende på sammanhang. Begreppet kan användas i relation till social delaktighet då den behandlar de villkor som avgör huruvida en person kan delta fullt ut i det sociala livet, på både ett mellanmänniskt och strukturellt plan. Begreppet kan appliceras på social delaktighet i fysisk bemärkelse såsom till exempel tillgången till mötesplatser, men även på hur det sociala tar sig uttryck när en person är i ett socialt rum, huruvida hon erkänns som en fullvärdig deltagare där.

Honneth menar att identitetsutveckling samt utveckling av självförtroende, självrespekt och självförverkligande är beroende av erkännande av omgivningen. När detta inte sker uppstår det han kallar misserkännande, vilket har negativ inverkan på individers självrelation och i sin tur på deras möjlighet att delta fullt ut i samhället. Det inkluderar sociala sammanhang. Misserkännandet kan ta sig uttryck på flera olika sätt, beroende på vilken dimension det rör sig i (Honneth, 1995, s. 129 & 130). Detta utvecklas vidare nedan.

3.1.1 Erkännandets tre dimensioner

Honneth menar att det finns tre dimensioner av erkännande. Dessa tre interagerar med varandra och bör förstås som ett system snarare än separata dimensioner, men varje dimension ger upphov till olika positiva självrelationer för individen.

3.1.1.1 Kärlek

Erkännande kopplat till kärlek eller omsorg handlar om att bli erkänd i emotionella relationer till andra. Det kan vara familj, vänner eller personer man har nära band med, alltså i en begränsad grupp. I denna dimension är självkänsla det som utvecklats i relation till erkännande utvecklas. Erkännandet i kärleksdimensionen är grundläggande för att känna tillit till sig själv och därmed även vara medveten om sina behov. Det kan även kopplas till att bli omhändertagen eller välkomnad på en plats, i en grupp eller i ett socialt sammanhang, där personer ses som en fullvärdig deltagare (Honneth, 1995, s. 100 & 107). Misserkännandet i denna sfär exemplifierar Honneth med fysiska övergrepp och emotionellt försummande, men kan även vara bemötanden som på olika sätt osynliggör individen och därmed förnedrar

dennes värdighet (Honneth, s. 129). Kärleksdimensionen visar på vikten av mellanmänsklig interaktion och hur detta förutsätter självförtroende. Visserligen skriver Honneth till stor del om denna sfär i relation till familj, exempelvis det tidigaste stadiet i relationen mellan mamma och barn. Hans beskrivning av självkänsla och vilka funktioner det fyller är trots det relevant i den här studien om upplevelser av deltagande och tillgänglighet då självförtroende kan vara en viktig faktor för deltagande. Det kan därav ses som en form av erkännande i kärleksdimensionen att personer på exempelvis en mötesplats ser en person och bidrar till att få denne att känna sig inkluderad i det sociala sammanhanget.

3.1.1.2 Rättsligt erkännande

Det rättsliga erkännandet förutsätter en persons självrespekt, på så sätt att den har samma rättigheter som andra personer, snarare än att den har goda tankar om sig själv. Individens rättigheter har utvecklats genom en historisk process. Erkännandet i denna dimension sker inte interpersonellt till skillnad från det i kärleksdimensionen. För att en människa ska kunna delta i samhället bör hon följa lagar, men för att hon ska kunna göra det måste hon också rättsligt erkännas som deltagare i samhället. Honneth exemplifierar erkännandet kopplat till kärlek med kärleken och omsorgen barn får från sin mamma och hur erkännande i kärleksdimensionen är en förutsättning för att självförtroende ska kunna utvecklas. På samma sätt skapar rättsligt erkännande självrespekt i bemärkelsen att individen blir medveten om att dennes handlande respekteras och erkänns. Självrespekten som utvecklas i och med det rättsliga erkännandet möjliggör även för personer i ens omgivning att respektera en (Honneth, 1995, s. 117-118). Insatser enligt socialtjänstlagen som bidrar till att intentioner i funktionsrättskonventionen realiserar kan vara ett uttryck för rättsligt erkännande hos målgruppen. Dessa lagar och konventioner kan i sin tur kopplas till social delaktighet, då de bland annat inbegriper att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta på lika villkor som andra i samhället. Att en mötesplats finns, eller att en person har rätt till en ledsagare som kan följa med på sociala tillställningar, kan ses som en form av rättsligt erkännande. Om personen inte behandlas som fullvärdig rättighetsbärare, uppstår rättsligt misserkännande. En del av denna studie analyserar huruvida det som sägs i teorin, som till exempel i lagar och konvention, även syns i praktiken. Även om det i policys, lagar och konventioner står att alla personer ska kunna vara fullvärdiga samhällsmedborgare, kan det som sker i praktiken vara en form av misserkännande. Att rättigheter lagstadgas ger nödvändigtvis inte att det finns strukturella och materiella förutsättningar för att de ska visa sig i praktiken.

3.1.1.3 Solidaritet

Den tredje dimensionen av erkännande benämns i denna studie som solidaritetsdimensionen, och handlar om ömsesidigt erkännande av personer i ens omgivning. Här är exempelvis arbete och gemenskap centralt. Erkännandet i denna dimension beskrivs i relation till att man genom det man åstadkommer kopplat till ett gemensamt mål, exempelvis på en arbetsplats, där ens förmågor, bidrag och egenskaper värdesätts av omgivningen. Att känna att man bidrar till gemenskapen i en grupp, eller till gemensamma mål i samhället genom till exempel utbildning eller arbete skapar ett slags socialt värde och självförtroende som i sin tur möjliggör självförverkligande. Erkännande i denna dimension sker genom proaktiv uppskattning snarare än tolerans. Att inte erkännas i solidaritetsdimensionen tar sig uttryck i stigmatisering och osynliggörande (Honneth, 1995, s. 128-129). Den här dimensionen kan knytas an till studien då det är här individen erkänns som en värdefull och bidragande medlem av sociala gemenskaper. Det handlar inte enbart om tolerans, utan om aktiv uppskattning för unika attribut och förmågor som personen tillåts bidra med i till exempel ett arbete. Misserkännandet i den här dimensionen kan handla om osynliggörande, att en person med exempelvis autism behöver anpassa sig eller dölja delar av sin identitet för att passa in i sociala sammanhang. För personer med NPF är den här dimensionen central då den kan kopplas till huruvida deltagande i sociala rum kan ske utan att de behöver anpassa sig till kontexten, vilket kan tänkas avgöras av fördomar och samhällets bild av dessa personer.

4. Metod

Studien har en kvalitativ ansats, vilket motiveras med att frågor om social delaktighet och inkludering förstås bäst genom informanternas egna tolkningar och berättelser av fenomenet, både utifrån egna upplevelser och mångårig erfarenhet av att arbeta med frågorna. Frågorna som utgjorde intervjuguiden formulerades i syfte att få en djupare förståelse av upplevelser av social delaktighet och inkludering samt av hur arbetet i Malmö stad ser ut. En kvantitativ ansats skulle kunnat bidra med bredare urval och möjligheten att generalisera resultatet, men hade inte på samma sätt fångat personliga upplevelser eller gett utrymme för tolkningar och nyansering (Alvehus, 2024, s. 20). Studien syftar till att analysera och i sin tur kunna beskriva upplevelser och erfarenheter av tillgänglighet och möjligheten till delaktighet på olika former av mötesplatser. Därmed blir faktorer som statistiska samband, generaliserbarhet och brett urval mindre relevanta i relation till att på djupet fånga informanternas bild av fenomenet.

Personer med egna erfarenheter av NPF och av att delta i olika sociala sammanhang, mötesplatser, intervjuas. Även personer som har lång erfarenhet och kunskap om att företräda och arbeta för personer med NPF intervjuas. Detta ger ett underlag med flera relevanta perspektiv.

4.1 Datainsamling och urval

Urvalet baseras på att deltagarna i studien var intressanta utifrån syftet att förstå något om både upplevelsen och möjligheten att delta på mötesplatser för personer med NPF. De teoretiska perspektiven om erkännande motiverar också urvalet. Alla deltagarna har genom sitt arbete eller egna erfarenhet av att ha en NPF relevant kunskap och erfarenhet av studiens fokus på tillgänglighet, inkludering och delaktighet. Den första som intervjuats är ordförande för ett förbund som arbetar för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva sitt liv på samma villkor som andra. Personen arbetar med intressepolitik kopplat till dessa frågor, och sitter i Malmö stads funktionshinderråd. Sedan intervjuades en person som arbetar på mötesplatsen som drivs av en ideell förening som riktar sig till personer med NPF och deras anhöriga. Även denna informant arbetar med intressepolitik och har även arbetat med projekt inom föreningen. Genom den senare personen kom jag i kontakt med personer som själva har autism och är regelbundna besökare på mötesplatsen som drivs av den ideella föreningen.

Att intervjuva både företrädare för målgruppen som i sitt arbete driver intressepolitiska frågor i kommunen och personer med NPF gjorde att flera olika perspektiv belystes, från strukturella till individuella. Därmed kan urvalet sägas vara representativt och strategiskt (Bryman, 2018, s. 495-498). Kontakt med deltagarna togs genom e-post där studiens syfte och frågeställning beskrevs. En första kontakt togs med två relevanta intressepolitiska organisationer som tackade ja till att delta. En av dessa blev sedan ingången till att nå personer med NPF som önskade delta.

4.2 Genomförande av intervju

Totalt genomfördes åtta semistrukturerade intervjuer för att få en djupare förståelse av upplevelser och erfarenheter av tillgänglighet och delaktighet på mötesplatser. Bryman (2018) beskriver hur dessa möjliggör öppenhet och flexibilitet för både informanter och forskare. En risk med semistrukturerade intervjuer är att intervjuerna kan bli svåra att jämföra då man öppnar upp för olika tolkningar av frågorna och informanterna får större utrymme att

svara som de vill (Bryman, 2018, s. 563-564) I denna studie var syftet att analysera ett fenomen där upplevelser och erfarenheter spelar stor roll, därför ansågs det viktigt att informanterna fick tala fritt, men också utgå från ett antal fasta frågor. Detta har även haft i åtanke vid utformandet av intervjuguider, och de har behandlats som en lista med områden med frågor som ska besvaras (Bryman, 2018, s. 565) .

Inför intervjuerna skrevs två olika intervjuguider. En för intervjuerna med företrädare för målgruppen verksamma i intressepolitiska organisationer samt en för intervjuerna med personer som har NPF och är besökare av mötesplatserna. Intervjuguiderna inleddes med en öppen fråga där informanterna fick berätta om sig själva. Personerna som arbetar med funktionshinderfrågor blev tillfrågade om deras roll inom organisationen och hur de arbetar med dessa frågor, medan besökarna på mötesplatsen fick berätta om sig själva utifrån hur deras sociala liv och fritid ser ut i stora drag. Intervjuguiderna bestod av olika teman, och temana samt hur frågorna formulerades skiljde sig åt mellan informantgrupperna. Informanterna som arbetar i organisationerna intervjuades utifrån fyra teman. Det första temat "Tillgängliga mötesplatser för målgruppen i Malmö", därefter "tillgänglighet, delaktighet och inkludering" samt "Malmö stads arbete med den sociala delaktigheten". Med tanke på vikten av att funktionsrättsorganisationer får utöva inflytande över kommunens arbete ställdes frågor om hur kommunikationen och samarbetet såg ut (se bilaga 2) Vid intervjuerna med besökarna på mötesplatsen hade frågorna anpassats något och var av mer informell karaktär. De fick berätta om sin fritid och hur de själva upplever sitt sociala liv i Malmö. Temana liknade de från de två första intervjuerna men var mer inriktade på deras egna upplevelser önskemål och förbättringsförslag. Teman i den andra intervjuguiden var följande: "fritid och socialt liv i Malmö", "upplevelser av den aktuella mötesplatsen", "erfarenheter av andra mötesplatser och sociala arenor" "hinder för socialt deltagande i vardagen" samt "önskemål och förbättringsförslag för ett mer inkluderande Malmö" (se bilaga 2).

En intervju skedde på distans, då informanten föredrog det av praktiska skäl, resten skedde på plats, i ett grupprum på universitetet, samt på mötesplatsen jag blev hänvisad till av den andra intervjupersonen. Att intervjuerna med besökarna ägde rum på en plats de är vana vid bidrog till en avspänd och trygg miljö (Bryman, 2018, s. 593-594).

4.3 Analysmetod

Analysen har därför gjorts abduktivt, vilket innebär att forskaren reflekterar över de empiriska fynden med hjälp av teoretiska begrepp, som utvecklas och omprövas i relation till varandra (Alvehus, 2024, s. 113-114). I denna studie teman har tagits fram ur empirin och utifrån informanternas berättelser och analyseras med hjälp av Honneths teori om erkännande.

För att analysera materialet har en tematisk innehållsanalys använts. Enligt Braun & Clarke (2006) är den tematiska analysen välanvänd i kvalitativ metod, där forskaren i sin kodning av datan urskiljer teman; mönster som är av störst relevans för forskningsfrågan. Genom att definiera och identifiera dessa teman får man en helhetsbild av materialet och kan således dra slutsatser utifrån vad datan berättar. Vidare är tematisk analys lämplig för att applicera empiri på teori (Braun & Clarke, 2006, s. 79-81 & 83). En svårighet med tematisk analys är att den tenderar att bli övergripande. I och med att forskaren själv identifierat teman som denne anser relevanta så blir analysen i grunden subjektiv och således krävs transparens i hur den genomförts och varför teman valts ut.

4.4 Kodning

Efter genomförandet av intervjuerna transkriberades de för hand så noggrant som möjligt för att inte gå miste om relevanta detaljer. Detta gjordes genom att skriva ut ord för ord vad informanterna sagt där även pauser och olika känslouttryck såsom skratt togs med. Efter transkriberingen har materialet läst igenom och sedan har kodningen påbörjats att dela in kategorier i olika färger.

Kodningen av materialet har utgått från Corbin och Strauss (1990) kodningsstrategier. Materialet analyserades utifrån dess kategorier genom så kallad öppen kodning. Detta görs genom att identifiera kategorier innan man riktar in sig på specifika teman utifrån ens frågeställning och teori. Sedan skapades större mer övergripande teman genom att sammanföra de olika mindre kategorierna utifrån dess relevans för forskningsfrågan och teorin. Detta benämns av Corbin och Strauss som axialkodning, och gjordes för att genom analysprocessens gång behålla en öppenhet inför eventuella nya tolkningar och fynd i materialet (Corbin & Strauss, 1990, s. 12-13).

De teman som analysen utgått från är “osynliga hinder”, “okunskap och fördomar”, “goda intentioner och fragmentisering”, “Leva som andra och individuellt stöd”, “Representation-synas för att finnas” samt “Mötesplatsen som en plats fri från maskering och misserkännande i samhället”.

4.5 Etisk reflektion

Etiska överväganden har behandlats som en integrerad del av studien och har funnits i åtanke vid alla moment, från datainsamling till genomförande av intervjuerna och hur resultatet analyserats. Pascoe och Leahy (2022) beskriver hur forskaren bör ta hänsyn till explicit etik, som är av formell karaktär, samt den subtila etiken som är mer informell (Pascoe & Leahy, 2022, s. 79). Explicit etik är uttalade regler från exempelvis etiknämnder, medan subtil etik är forskarens egna ansvar, exempelvis att genomför intervjuer på etiska sätt, eller att man bemöter informanten på ett så bra sätt som möjligt (*Pascoe Leahy, 2022, 785 & 787*).

Den insamlade datan har endast hanterats av forskaren vid transkribering och kodning och inga obehöriga har fått ta del av den, således uppfylldes konfidentialitetskravet.

Informanterna har blivit pseudonymiserade, de beskrivs utifrån sin yrkesroll eller som besökare på en mötesplats. Då det kan vara svårt att behålla anonymiteten när man beskriver vad personen arbetar med, användes inga namn, varken på informanterna eller organisationerna de arbetar på. Vidare uppfylldes även det så kallade nyttjandekravet, vilket innebär att det insamlade materialet ej får användas i kommersiellt syfte, samt att den data man hämtar från informanten endast är sådan som anses vara nödvändig och relevant för studiens syfte. Informanterna intervjuades utifrån deras erfarenheter av att arbeta nära personer med funktionsnedsättning eller utifrån egna upplevelser av delaktighet på mötesplatser. Slutligen uppfylldes kravet om samtycke då informanten innan intervjun informerades om vad det innebär att delta i studien, samt att de närsomhelst kan dra tillbaka sitt samtycke om deltagande i studien. De blev även tillfrågade om de var bekväma med att jag spelar in och sedan hanterar materialet enligt kraven ovan (*Pascoe Leahy, 2022, s. 785-787*).

En av informanterna som arbetar på en organisation poängterar vikten av att man pratar med personer som har funktionsnedsättning och inte bara med de som arbetar med dessa frågor. Hon har beskrivit det som avgörande för att frågeställningen ska kunna besvaras på ett så korrekt sätt som möjligt. Vid intervjuer av personer med funktionsnedsättning krävs ofta en etikprövning, vilket inte var möjligt i denna studie. Å ena sidan bör forskaren vara medveten

om sin position i relation till personer med funktionsnedsättning och ta stor hänsyn till det vid intervjuerna, å andra sidan kan man fråga sig huruvida etiska överväganden hindrar personer med funktionsnedsättning från att delta i forskning som berör dem och i förlängningen kan bidra till utveckling av för dem viktiga områden. Vid genomförandet av denna studie övervägde vikten av att dessa personer får delta, både för att det är deras röster som i detta fall besvarar frågeställningen bäst, men också för att de bör få delta i forskning som handlar om deras liv.

Jones (2024) skriver om positionalitet, vilket handlar om forskarens medvetenhet om sin position i relation till området denne undersöker. Jag har erfarenhet av att arbeta nära personer som har exempelvis autism och har i och med mitt arbete fått bättre kännedom om området och på nära håll fått se hur social exkludering kan ta sig uttryck för dessa personer. Jag har själv inte någon funktionsnedsättning och har således inte erfarenhet av att min delaktighet och inkludering i det sociala är beroende av min funktionalitet. Detta fanns i åtanke vid utformandet av intervjuguiderna och genomförandet av intervjuerna. Personerna som intervjuats har alla varit äldre än mig och jag har därför inte behövt ta hänsyn till maktrelationer relaterat till ålder.

5. Resultat och analys

Studien ämnade analysera och beskriva upplevelsen av tillgänglighet och möjligheten till delaktighet på olika former av mötesplatser och därmed bidra till förståelse av aspekter av tillgänglighet, delaktighet och hur de värderas. Förståelse önskades nås genom personer som på olika sätt har erfarenhet och kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och vad som är viktigt för att, i det här fallet, olika mötesplatser ska vara och upplevas som tillgängliga. Genom de intervjuades berättelser framträdde flera aspekter av upplevelsen av tillgänglighet och möjligheten att delta, både direkt och indirekt.

Nedan följer resultatet som sammanställts från de genomförda intervjuerna. Besökarna på mötesplatsen, som alla har en NPF diagnos, samt de två personerna som arbetar med dessa frågor har blivit pseudonymiserade och beskrivs med fiktiva namn och mötesplatserna som personerna berättar om namnges inte. En intervjuperson är verksam i en förening och arbetar med intressepolitiskt arbete kopplat funktionsrättsfrågor, samt sitter i Malmö stads funktionshinderråd och kommer i resultatet att benämnas som Hanna. En andra person arbetar också i en intresseorganisation för personer med NPF och deras anhöriga, samt på en

mötesplats som drivs av intresseorganisationen och benämns i resultatet som Sofia. Sex besökare från mötesplatsen arrangerad av intresseorganisationen intervjuades. De har alla någon form av NPF och benämns som Elsa, Marco, Erik, Ahmad, Martin och Linnea.

Resultatet presenteras utifrån teman som framkommit vid kodningen och analysen, och analysen har haft sin utgångspunkt i Axel Honneths teori om erkännande (1995), som belyser flera aspekter av upplevelsen av, samt möjligheten att delta och vara inkluderad.

5.1 Osynliga hinder

Hanna berättar att när det kommer till att göra anpassningar efter personer som har exempelvis NPF är det mer än det ekonomiska som hindrar, det verkar finnas en brist på kunskap och kompetens. Sofia beskriver hur det är enkelt att bygga en ramp eller att tillgänglighetsanpassa utifrån fysiska funktionshinder men när det kommer till sådant som inte är synligt är det mycket svårare. Hon beskriver det som att det inte finns i det allmänna medvetandet och tror att detta har att göra med brist på kompetens, dålig människosyn och ekonomiska begränsningar. Hon utvecklar vad hon menar med dålig människosyn och säger att det har att göra med att det saknas acceptans för olikheter och att den bristande kunskapen gör att omgivningen inte har någon förståelse för dessa personers behov, vilket i sin tur leder till dålig människosyn. Honneth menar att brist på erkännande i kärleksdimensionen kan vara emotionellt försummande, vilket i denna studie kan ta sig i uttryck som oförstående inför personernas individuella behov (Honneth, 1995, s. 107 & 131).

Ytterligare ett problem som beskrivs är att de flesta besökare uttrycker ett missnöje med att deras (intresseorganisationens) mötesplats inte har öppet tillräckligt ofta och att det på andra mötesplatser endast är riktat till vissa åldersgrupper. Lagar, konventioner, policys och styrdokument säger att personer med funktionsnedsättning ska erkännas som fullvärdiga samhällsmedborgare. Det innebär ett formellt rättsligt erkännande men om exempelvis färdtjänst och ekonomi hindrar personer från att delta i sociala sammanhang så utövas det inte i praktiken. Honneth menar att självrespekten är beroende av rättsligt erkännande, och att det även är en förutsättning för att en person ska kunna delta fullt ut i samhället (Honneth, 1995, s. 117-118).

En del personer behöver en ledsagare eller färdtjänst för att kunna ta sig till mötesplatser eller andra sociala sammanhang. Det är något som på grund av bristande resurser är svårt för personerna att få enligt Hanna och Sofia. Det beskrevs att en ledsagare kan vara det som gör personen tillräckligt trygg för att fullt ut kunna delta på en mötesplats om det är så att inte tillräckligt med kompetent personal finns på plats. Både Sofia och Hanna pekar på hur inkludering och delaktighet kan se ut på flera olika sätt och att det som möjliggör det inte endast är fysiska faktorer, som exempelvis möjligheten till färdtjänst eller att lokalen är tillgänglighetsanpassad. Det behöver också finnas kompetens på platsen som kan möjliggöra inkludering. De beskriver hur möjligheten till färdtjänst i kommunen kraftigt begränsats och att de i sitt intressepolitiska arbete försöker driva frågan då de menar att en fungerande färdtjänst är avgörande för att kunna delta i sociala sammanhang. Alla personer som besöker mötesplatsen behöver inte ledsagare eller färdtjänst för att ta sig dit, men för de som har behov av detta men inte beviljas det kan det ses som ett misserkännande i den rättsliga dimensionen (Honneth, 1995, s. 117-118).

När de beskriver vad kompetent personal innebär återkommer båda till att det handlar om en god människosyn, men även kunskap om vad funktionsnedsättningar innebär. Hanna beskriver det som följer:

“...asså man kan ha hur många mötesplatser som helst men kan man inte ta sig dit eller kan man ta sig dit men inte verka inom exempelvis aktiviteten eller mötesplatsen på grund utav att man är orolig eller känner sig otrygg och så vidare då är det ju lika med noll egentligen.”

Detta säger Hanna i relation till att det inte räcker att man tillgänglighetsanpassar en plats fysiskt, det krävs så mycket mer. Att samhället har anpassats så att den fysiska tillgängligheten är bättre är ett steg i rätt riktning men är inte tillräckligt för att personer väl på plats ska kunna delta fullt ut i det sociala. Hanna och Sofia berättar hur både fysiska och andra typer av hinder ser ut i ett bredare strukturellt sammanhang medan besökarna berättar om egna personliga erfarenheter av detta. De berättar att på en del mötesplatser känner de sig inte sedda, inte på samma sätt som på den mötesplats de går till där specialkompetens om just deras diagnos finns.

Dessa resonemang kan kopplas till kärleksdimensionen, att en plats endast är tillgänglighetsanpassad fysiskt är ett exempel på misserkännande. Personerna känner inte den

trygghet de behöver genom detta enbart, utan behöver även känna sig omfamnade och förstådda av personerna på plats. Kommunens intentioner om delaktighet och inkludering för alla är visserligen goda, men upplevs inte i praktiken, detta kan kopplas till det rättsliga erkännandet. Marco, Elsa och Martin berättar att det i många fall är ljud, eller andra sensoriska hinder, som gör att de inte är med i vissa sociala sammanhang, vilket också är en indikation att verksamheten inte tillgänglighetsanpassats på ett sätt som passar alla. Besökarna på mötesplatsen bekräftar även det Hanna och Sofia berättar, om vikten av kompetens och kunskap för rätt bemötande på olika mötesplatser.

5.2 Okunskap och fördomar

Vidare beskriver Sofia hur uppmärksamheten kring social isolering har ökat, men att fokuset fortfarande främst ligger på vård och omsorgsfrågor. Den ofrivilliga ensamheten är visserligen en hälsofråga, men bör behandlas utifrån fler perspektiv än ett. Likt det funktionshinderssociologin poängterar, att funktionsnedsättningar är något som blir ett hinder i relation till samhällets funktionalitet (Brown et al., 2023) menar hon att man inte kan reducera fenomenet till endast en aspekt. Hon beskriver vikten av sociala mötesplatser och visar på en vanlig missuppfattning om personer med autism eller andra funktionsnedsättningar; att de inte skulle vara i behov av social kontakt eller att de skulle vara asociala.

“Man pratar ju ofta om en grupp som om att de har särskilda behov och det tycker jag är helt fel sätt att se på det för de här människorna har samma behov som alla andra, det är bara det att det krävs särskilda lösningar och anpassningar för att de ska få sina helt vanliga behov tillfredsställda. Det tycker inte jag att man har fattat stort i samhället, tyvärr.”

Elsa och Martin beskriver hur de tror att exempelvis anpassad ljudnivå, tydligare information och ökad acceptans och förståelse från omgivningen skulle göra att de kan delta i det sociala mer. Erik som är en av stammissarna på mötesplatsen berättar hur han i andra sociala sammanhang, på grund av fördomar och föreställningar om hur personer med autism är, upplever att andra ser honom som konstig. På den här mötesplatsen känns det inte så, utan hit kan han komma och ha avslappnade samtal med folk. Mötesplatsen är en sådan plats där han inte känner sig konstig och där han kan vara sig själv.

Flera av personerna med NPF beskriver hur deras liv präglas av ensamhet och social isolering och hur mötesplatsen är deras enda chans till social kontakt. Martin, en besökare på mötesplatsen som är där för första gången då intervjun genomförs, beskriver en känsla av att vara fel. Som om att det är hans svårigheter som gör att hur samhället än försöker anpassa sig kommer han inte att känna sig inkluderad.

“Det är klart att jag känner att nått’ saknas, men det är ju jag som har såna här svårigheter, då får det vara som det är. Om jag har sån här social fobi, svårt med det sociala, då kanske det är jag som är felet. Men jag vet inte...”

Martins känsla av att det är han som är felet och inte samhället kan ses i ljuset av Honneths teori om bristande erkännande kopplat till självkänsla i kärleksdimensionen men också till självrespekten i den rättsliga sfären. Martin berättar om den känslan i relation till att inte få den hjälp han behöver, både kopplat till psykisk ohälsa och att hans sociala behov inte tillgodosetts. Det skapar en känsla av att det är han själv det är fel på och kan vara ett exempel på hur man inte är medveten om sina rättigheter i och med att det rättsliga erkännandet brister (Honneth, 1995, s. 118).

Även personer som regelbundet besöker mötesplatsen och i vissa fall andra mötesplatser beskriver samma känsla. Erik berättar hur han utöver denna plats inte deltar i några sociala sammanhang, utöver vardagsinteraktioner som när han exempelvis handlar. Hans arbete sker digitalt, därmed möter han inte personer i sitt arbete på samma sätt. Några av besökarna har daglig verksamhet som beviljats genom LSS och beskriver detta som meningsfullt för det sociala livet. Linnea berättar att strukturen och tryggheten som daglig verksamhet innebär är väldigt viktig för henne och detta är även något som avgör om hon kan delta i sociala sammanhang. Erik som arbetar hemifrån och Elsa som är i processen att söka jobb beskriver båda hur de saknar den kontakten.

En del personer på mötesplatsen beskriver hur de som varit där fler än tio gånger blivit stammar där, och att denna plats är deras stora trygghet. Ahmad berättar att han inte vet var han skulle ta vägen om platsen inte fanns och att det inte finns någon annanstans där han känner sig så trygg och hemma. Relationen han beskriver sig ha till platsen och personerna där kan ses som en slags familjaritet och som att bli erkänd i den första dimensionen, där mellanmänniska möten och nära relationer är centralt (Honneth, 1995, s. 100).

5.3 Goda intentioner och fragmentisering

En formulering som ofta återkommer när man pratar om de funktionshinderspolitiska målen är att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva sina liv på lika villkor som andra och allas lika värde och rätt till meningsfull fritid och socialt liv. Men Hanna berättar att det numera känns som en klyscha då det inte beskriver hur man ska arbeta för det eller vilka förutsättningarna för det är. Sofia och Hanna saknar ett strategiskt planerat arbete i Malmö stad gällande funktionsrättsfrågor och de ser inte heller att man arbetar med individen i centrum.

Sofia och Hanna beskriver hur samarbetet med Malmö stad ser ut och närmare bestämt samarbetet med funktionsstödsförvaltningen. De beskriver att de representeras på ett bra sätt då de exempelvis får vara med i brukarråd och föreläsa på förvaltningen. Målen som förvaltningen har är ambitiösa och det sker löpande kompetensutvecklingar och internutbildningar för de anställda. Detta kan enligt Hanna ses som ett exempel på aktiv involvering, vilket är en viktig förutsättning för att kommunens arbete ska gynna brukarna. Ledningen på förvaltningen är Sofia nöjd med, men för att det ska fungera i stort krävs det att flera enheter har en bra ledning och att kompetensen finns överallt enligt henne. Gällande funktionshinderrådet är hon mer skeptisk. Att rådet finns för att rösterna från personer med funktionsnedsättning ska få höras är bra, men hon upplever att man ser det som att det räcker att endast involvera personerna där, utan att faktiskt följa upp önskemål och synpunkter. I och med detta verkar det enligt henne inte synas några tydliga resultat av funktionshinderrådets arbete med funktionshinderfrågor. Sofia beskriver också vikten av att vara delaktig från det att utmaningar ska formuleras och att det sedan följs upp. Att man involveras tidigt och får en reell möjlighet beskriva både utmaningar och lösningar. Sofia tror att problemet är att funktionshinderfrågor inte prioriteras i förhållande till andra intressen i kommunen, av ekonomiska skäl men också på grund av bristande kunskap. Att andra frågor får ta mer plats kan ses som ett misserkännande i den rättsliga dimensionen. Att prioritera frågor som rör personer med funktionsnedsättning och deras rättigheter bör vara kopplat till mänskliga rättigheter. Att inte prioritera dessa frågor kan leda till att dessa personer inte får sina rättigheter tillgodosedda vilket kan vara uttryck för att inte erkännas i den rättsliga dimensionen (Honneth, 1995, s. 127). Att vara en fullvärdig medborgare utifrån ett rättsligt perspektiv innebär också att man har rätt till självbestämmande. Sofia beskriver att det aldrig

skulle accepteras av personer som inte har funktionsnedsättningar att någon annan fattar beslut åt en gällande hur man ska socialisera. Hon menar att det finns en skev syn i vad politiker, tjänstemän och kommunalarbetare anser sig ha rätt att bestämma över när det handlar om personer med funktionsnedsättning.

Ett annat problem som beskrivs av Hanna och Sofia i relation till hur kommunens arbete med dessa frågor ser ut är den fragmenterade organiseringen. Det verkar saknas ett helhetsperspektiv i hur kommunen arbetar med frågor som rör personer med funktionsnedsättning. Kommunen har visserligen en separat funktionsstödsförvaltning där dessa frågor rimligtvis bör behandlas som en helhet, men frågor som rör mänskliga rättigheter eller färdtjänst till exempel hanteras i andra nämnder eller förvaltningar hos kommunen. Detta ser de båda som problematiskt då dessa områden hänger samman och i sin tur påverkar delaktigheten i sociala sammanhang för personer med funktionsnedsättning. Den fragmenterade styrningen och organiseringen leder, enligt Hanna och Sofia, till att individer faller mellan stolarna. För att sätta individernas behov i centrum krävs det ett helhetsperspektiv.

Besökare beskriver att de ofta undviker platser eller evenemang för att undvika jobbiga sensoriska upplevelser. I styrdokumentet från kommunens tillgänglighetssamordnare (Malmö stad, 2025) beskrivs att evenemang och mötesplatser måste ta hänsyn till detta, men verkligheten verkar inte alltid spegla deras rekommendationer.

Erik berättar att det finns för få mötesplatser i Malmö. Den som han går till ligger långt ifrån där han bor och har inte öppet på de tider han skulle önska. Han berättar att han och andra stammar bor i områden runt om i stan som är väldigt tätbefolkade men där det saknas platser som denna. Om de förlades i fler stadsdelar och på fler dagar och tider skulle det enligt Erik bli lättare för många fler i Malmö att inkluderas i det sociala. Linnea bland andra besökare uttrycker också en önskan om att platsen skulle vara öppen oftare men hur ekonomiska resurser förhindrar detta.

Att individer inte synliggörs tillräckligt mycket i praktiken på grund av den fragmenterade organiseringen i kommunen kan ses som en form av misserkännande i praktiken. I teorin erkänns individerna, det beskrivs i styrdokument hur de ska kunna delta på lika villkor som

andra och hur kommunens olika nämnder, förvaltningar och instanser ska samverka för att på bästa sätt stärka deltagande och inkludering, men erkännandet tar sig inte uttryck i praktiken.

5.4 Leva som andra och individuellt stöd

Alla besökare som intervjuas beskriver hur det finns sociala mötesplatser i Malmö som riktar sig till personer med psykisk ohälsa och som arbetar för att främja psykisk hälsa. Målgruppen för dessa platser är personer med olika former av psykisk ohälsa och alltså inte specifikt för personer med funktionsnedsättning. Mötesplatsen som är riktad till personer med autism anordnar aktiviteter och utflykter och Sofia som arbetar på mötesplatsen beskriver hur viktigt hon upplever att det verkar vara för personerna.

“Personerna kan komma dit (...) utan att de ska känna att de behöver anpassa sig, utan att de känner att de blir uttittade och så på grund av nåt’ som andra människor kan uppfatta som ett avvikande beteende.”

Att dessa aktiviteter och mötesplatser är riktade till dem verkar vara en bidragande faktor till att man känner sig välkommen och att ens beteenden eller uttryck inte ses som avvikande. Upplevelserna av att passa in och att inte ses som någon som avviker kan uttryckas som erkännande i kärleks- och i solidaritetsdimensionen (Honneth, 1995 s. 100 & 128). Vidare beskriver Elsa hur hon inte alls känner sig lika trygg när hon går till andra mötesplatser i kommunen som är till för personer med psykisk ohälsa och alltså inte bara IF eller NPF. Där är miljön stökig och kompetensen hos personalen brister enligt henne och Marco. Han berättar att han slutade gå dit då han inte fick några vänner och upplevde att han blev exkluderad av andra besökare. Han tycker inte heller att han blev uppfångad av personal på plats, en känsla han aldrig upplevt på denna mötesplats som riktar sig till personer med just autism, detta visar också på hur erkännande i kärleksdimensionen tar sig i uttryck på mötesplatsen som kan ses som en plats med familjaritet och nära mellanmänskliga möten.

En svårighet som uppstår i relation till att man inte ser till individens enskilda behov är att personer lämnas utan alternativ. En del hamnar ofrivilligt på ett boende enligt LSS och där förlorar man också makten över sin egen fritid. Det man lämnas med där är begränsat till vad personalen på plats kan erbjuda och detta fungerar nödvändigtvis inte för alla. Sofia beskriver den meningsfulla delaktigheten som något som avgörs av varje persons behov. På samma sätt pratar Hanna om begreppet personlig tillgänglighet som hon och en kollega tillsammans

myntat. Hon beskriver hur man talar om universell design och hur det inte kommer åt alla individer. Den personliga tillgängligheten syftar till att förklara varje enskild persons behov gällande tillgänglighet och inkludering. Det handlar också om att personen själv ska få uttrycka vad denne behöver, vilket inte är möjligt när man utgår från att jämlikhet betyder att allt ska vara lika för alla. Att se till individer, eller mindre grupper av människor och vilka behov och förutsättningar som finns för dessa är viktigt. Bara för att man har samma diagnos betyder det inte att man vill socialisera på samma sätt. Detta bekräftas även av besökarna på mötesplatsen. Erik berättar till exempel att det för honom inte behöver finnas särskilda aktiviteter eller evenemang. Det viktiga för honom är bara att få sitta ner och prata med andra människor som han känner sig trygg med, medan andra önskar kunna göra mer konkreta saker och uppstyrd aktiviteter, som exempelvis Marco som önskar mer idrott. Vikten av se till varje enskild person och dess behov kan ses som erkännande (Honneth, 1995) även om det inte direkt är kopplat till någon av dimensionerna.

5.5 Representation, synas för att finnas

Både Sofia och Elsa beskriver hur representationen av personer med funktionsnedsättning i samhället är problematisk. Sofia problematiserar att personer i media stoltserar med sina diagnoser och beskriver dem som superkrafter och hur det endast är dessa personer och personer med synliga funktionshinder som får synas.

“De som har de största svårigheterna syns ju inte och då kan man ju fråga sig, varför inte det?”

De som har osynliga funktionsnedsättningar, men ändå stora svårigheter, glöms bort, vilket hon tror är en del av kunskapsbristen på området och bilden av att funktionsnedsättningar skulle vara en superkraft stämmer enligt henne inte alls överens med verkligheten. Det riskerar att leda till att man bara fokuserar på de positiva aspekterna men att personer faktiskt behöver hjälp glöms bort.

Därför vänder hon sig också emot att man talar om människor som hög eller lågfungerande och beskriver istället hur alla har egenskaper som kan innebära svårigheter eller som kan bidra. Dessa måste man ta hänsyn till när stöd och hjälp utformas. Elsa beskriver också hur hon upplever att de inte får synas och ta plats i samhället. Andra politiska frågor får ta så stor

plats men frågan om funktionsnedsättning och om deras rättigheter pratas inte om utan det är de själva som får driva den kampen. Att själv behöva göra sig synlig och visa att man är en fullvärdig medborgare kan ses som en form av misserkännande. Eftersom erkännandet är beroende av ömsesidig uppskattning och bekräftelse är det svårt att uppnå om funktionsnedsatta som grupp är ensamma i att driva sin kamp om erkännande (Honneth, s. 129).

5.6 En plats fri från maskering och misserkännande i samhället

Vid intervjuerna av besökare på föreningen och mötesplatsen beskriver många hur de i nästan alla sociala sammanhang måste "maskera" eller "masca", att medvetet eller omedvetet undantrycka typiskt autistiska drag för att passa in i en viss kontext. De beskriver vidare hur mötesplatsen är i stort sett det enda stället i Malmö där de inte behöver göra detta, utan kan vara sig själva. I och med att de kan det känner de sig också trygga och upplever det sociala sammanhanget som mycket givande. Elsa och Linnea som intervjuas använder just det ordet, medan de andra beskriver samma upplevelse men med andra termer. Linnea berättar också om hur hon i många sociala sammanhang får så mycket frågor kopplat till sin diagnos, vilket får henne att känna sig ännu mer annorlunda. Hon tror att det beror på okunskap och att folk bara försöker förstå, men detta förstärker hennes känsla av att vilja maskera ännu mer. Linnea beskriver nedan hur det kan kännas att ha en diagnos i relation till ett samhälle som inte alltid har förståelse för en. Hon berättar att mötesplatsen där intervjun sker är en av de få ställena i Malmö där dessa jobbiga känslor och upplevelser inte uppstår.

"Man blir dömd för hur man ser ut, hur man uttrycker sig själv. Har man autism har man ofta ett annat uttryck, man blir lite som ifrågasatt, som att det måste synas för att man ska ha det. Då måste jag maska mycket mer, jag måste självgranska mig själv jättemycket... Skulle mer kunskap finnas skulle man inte bli lika dömd och vi skulle inte behöva maskera så mycket. Jag har ju inte alltid känt mig trygg med att prata om min diagnos, känner mig ibland som en mus från ett labb med alla frågor man får."

Kopplat till erkännande i solidaritet, den tredje dimensionen av erkännande i Honneths teori kan detta ses som en form av erkännande respektive misskännande i att ses som en fullvärdig samhällsmedborgare som bidrar och deltar i sociala sammanhang. Att behöva maskera är en form av misskännande då personer känner att de tvingas ändra på vilka de egentligen är för att passa in. De beskriver att känslan av att behöva maskera kommer från brist på förståelse,

fördomar och stigmatisering från omgivningen.

Personerna beskriver hur de på flera arenor i samhället känner sig missförstådda. Elsa berättar om upplevelser av att exkluderas från arbetsmarknaden och hur man som funktionsnedsatt inte ses som en som kan bidra genom exempelvis arbetsmarknaden. Hon uttrycker en önskan om att exempelvis få arbeta med trädgårdsskötsel i staden, hon upplever att det verkligen behövs i Malmö, men att de inte gör tillräckligt för att inkludera sådana som henne i arbeten och projekt för att göra staden finare. Hon beskriver vidare att den A-kassa hon får inte räcker till och att hon därför ställer sig väldigt kritisk till marknadshyror, vilket enligt henne är ytterligare en faktor som försvårar situationen. Att vara arbetslös under en längre period bidrar till den sociala isoleringen och hon beskriver hur hon under denna period av ensamhet blivit deprimerad. Därför sökte hon sig till denna mötesplats, men även till andra platser i staden. Även detta är ett exempel på misserkännande i solidaritetsdimensionen, informanternas berättelser visar på hur de inte tillåts bidra till samhället, den gemensamma solidariteten som Honneth exemplifierar med arbete (Honneth, 1995, s. 128). Linnea beskriver liknande upplevelser. På grund av att ens funktionsnedsättning inte syns och på grund av fördomar och förutfattade meningar bemöter inte omgivningen en på ett respektfullt sätt. Hon beskriver en upplevelser av att inte uppskattas och att inte ses som en person som kan bidra till samhällets gemensamma mål. Hon har aktivt försökt, men erkänns inte av omgivningen. Hon tror att det beror på fördomar och förutfattade meningar om personer som har autism och att det är en av anledningarna till att man borde synliggöras mer i staden.

Erik och Hanna berättar om hur han knappt träffar personer utanför mötesplatsen och berättar sen om vad han tänker att ensamhet leder till för konsekvenser för människor. Erik nämner aspekter som försämrad hälsa och mående. Hanna beskriver det som att det handlar om att räknas eller inte räknas. Finns det ingen plats där man accepteras och kan delta på sina villkor blir det en fråga om att inte räknas som en fullvärdig medborgare. Detta kan jämföras med Honneths beskrivningar om misserkännande i solidaritetsdimensionen. Att räknas, alltså att ens närvaro och egenskaper spelar roll och värderas av samhället (Honneth, 1995, s. 127).

Konsekvenserna av social isolering, ensamhet eller att inte kunna delta i sociala sammanhang på de sätt man önskar kan vara flera som informanterna beskriver. Brist på olika former av erkännande har en negativ inverkan på självkänsla, självförtroende och självförverkligandet.

Upplevelser av att känna sig konstig, avvikande eller att ständigt få frågor om varför man inte fungerar som andra kan rimligtvis ha liknande effekter.

6. Avslutande diskussion

Denna studies syfte har varit att analysera och beskriva upplevelser av tillgänglighet och möjligheter till delaktighet på olika former av mötesplatser i Malmö stad för att bidra till en ökad förståelse av aspekter av tillgänglighet, delaktighet och hur de värderas. Studien har utgått från åtta intervjuer och har med hjälp av tidigare forskning och Honneths teori om erkännande ämnat svara på följande frågor.

- Hur ser möjligheten ut att delta i sociala sammanhang för personer med neuropsykiatriska funktionshinder i Malmö stad?
- Hur upplever besökare, personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, tillgängligheten och delaktigheten på mötesplatser i Malmö stad?
- Hur beskriver företrädare för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar tillgängligheten och delaktigheten på mötesplatser i Malmö stad?

Studien bidrar till forskningsfältet funktionshinderssociologin genom att belysa hur delaktigheten och tillgängligheten på olika former av mötesplatser upplevs av personer med NPF och företrädare för målgruppen. Detta kan i sin tur belysa eventuella värderingar och gap mellan intentioner i lag och konvention. Inom funktionshinderssociologin betonas vikten av att gruppen ska delta aktivt på samhällets olika arenor och hur detta är grundläggande för att motverka diskriminering och utanförskap. I den här studien är utgångspunkten att funktionshinder är något som uppstår och formas av strukturer, normer och samhället i stort, att det inte handlar om ett individuellt fenomen. Genom att närma sig frågor som handlar om huruvida samhället, i detta fall Malmö stad, faktiskt lever upp till det som står i policys, styrdokument och liknande gällande personer med funktionsnedsättning och delaktighet är studien en del av forskningsfältet funktionshinderssociologi.

6.1 Metodologisk diskussion

De kvalitativa semi-strukturerade intervjuerna har inneburit begränsningar. Studien är gjord i en liten kontext, det vill säga Malmö, där besökare från en och samma mötesplats har intervjuats. Vidare är intervjuerna få, vilket gör att resultatet inte kan generaliseras. Studien

har genomgående talat om personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar men, som också framkom genom intervjuerna, kan och ska resultatet i studien inte förstås som något som gäller alla personer med NPF. Dessutom har endast två perspektiv tagits med; personer som har faktiska upplevelser av hur det är att delta i samhället som en person med NPF och personer som arbetar nära målgruppen med frågor som rör dem. Personer som arbetat på exempelvis funktionsstödsförvaltningen i Malmö stad har inte kontaktats och inte heller andra potentiellt relevanta personer. En jämförelse mellan flera aktörer hade kunnat tillföra ytterligare förståelse. Studien har inte syftat till statistisk representativitet, utan till att få en djupare förståelse av fenomenet i sin kontext. Att undersöka en specifik plats och grupp har försett studien med djup och nyanseringar som annars inte kunnat nås. Den valda metodologin har därför varit adekvat för att uppfylla studiens syfte (Bryman, 2018).

I och med att analysen gjorts abduktivt framkom en del av temana utifrån empirin och inte enbart utifrån teorin, därför kan det ses som intressant att jämföra strukturerna hos de olika intervjuguiderna. Exempelvis framkom inte fenomen som maskering eller känslan av att vara otrygg ur den ena intervjuguiden vilket har varit viktiga analytiska fynd. Vidare var det genom den första intervjuguiden som materialet om hur strukturen och samarbetet med Malmö stad sett ut. Detta bekräftas av Alvehus (2024), gällande fördelarna med att använda sig av både empiri och teori vid analys genom abduktion.

6.2 Förslag på framtida forskning

Ett intressant fynd från resultatet var att kvinnor beskriver hur de på en del platser inte känner sig lika trygga och att det ser olika ut för män och kvinnor hur ens diagnos tar sig i uttryck. De beskriver exempelvis hur de tror att man som kvinna maskerar mer och anpassar sig till samhället genom att dölja en del drag från sin diagnos. De fick ingen fråga om detta under intervjun, utan började själva berätta om det. Inom ramen för denna studie undersöktes inte detta vidare, men med hjälp av genusforskning på området skulle det kunna belysa frågan ytterligare

Ytterligare ett fynd som uppstod ur materialet var hur det individualiserade samhället påverkar social isolering och ensamhet för personer med funktionsnedsättning. En av informanterna nämner begreppet "tredje platser" och hur det i det moderna samhället finns brist på sådana. Personen diskuterar även hur ökad ensamhet och isolering hänger samman

med urbanisering och stadsutveckling. Inom ramen för denna studie har inte detta fått ta utrymme i analysen, men i vidare forskning kan detta vara intressant att studera.

En aspekt som genomsyrat stora delar av studien har handlat om Malmö stads intentioner och det som sedan faktiskt görs i praktiken. I framtida forskning skulle det kunna vara intressant att lägga ett större fokus på gapet mellan policy och implementering. Trots goda intentioner verkar det finnas gap mellan vad som sägs på policynivå och hur det ser ut i verkligheten, detta hade varit sociologiskt intressant att undersöka för att få en inblick i hur diskriminering och ojämlikhet reproduceras, trots goda intentioner av kommunen.

6.3 Tolkning i relation till teori och tidigare forskning

Resultatet analyserades med hjälp av teori om erkännande. Honneth är socialfilosof, och teorin har socialpsykologiska inslag. Som nämns ovan används teorin som ett analytiskt verktyg för att förstå vilka förhållanden, i detta fall sådant som rör tillgänglighet, delaktighet och inkludering, som möjliggör eller hindrar erkännande på ett strukturellt plan. Honneth exemplifierar erkännande med olika saker, i kärleksdimensionen handlar det bland annat om relationen mellan mamma och barn, men även vänner. Även om personerna som intervjuats i denna studie inte nödvändigtvis menar att de går till en mötesplats för att bli omhändertagna, handlar omhändertagandet och välkomnandet, om omsorg och kärlek, och kan därför få representera en annan form av familjaritet och ett slags erkännande på ett nära och relationellt plan.

Honneths tre former kan ses som rigida och kanske inte möjliga att applicera på alla verkligheter. Det som framkommer ur materialet kan vara exempel på andra former av erkännande, som befinner sig emellan eller utanför de tre dimensionerna. Mot bakgrund av utgångspunkten i studien om att funktionshinder uppstår i relation till omgivningen har kärleks-, solidaritets- och rättsliga dimensionen som de beskrivs av Honneth bidragit till att belysa just detta. De olika dimensionerna av erkännande har bidragit till att belysa hinder och möjligheter runt tillgänglighet och delaktighet som just ligger utanför individen.

Resultatet visar på några faktorer som särskilt framträdde som viktiga aspekter för upplevelsen av delaktighet och tillgänglighet på mötesplatser. Dessa handlade om glapp mellan teori och praktik, fragmentiserad organisation och bristande delaktighet i kommunens

arbete. Malmö stad har både policys, samarbeten och goda intentioner gällande arbetet för personer med funktionsnedsättning men det finns glapp mellan teori och praktik. Kommunens fragmenterade organisering leder att personers olika behov för att kunna delta, till exempel på mötesplatser, inte fullt ut tillgodoses då det saknas ett helhetsperspektiv. Under studien framkommer flera exempel ges på gott samarbete och aktiv inkludering men samtidigt lyfts att det inte genomsyrar hela arbetskedjan, från behov till bemötandet av behovet och sedan också följa upp att det blev som det var tänkt. Lopez et al, (2025) visar i sin forskning hur sociala sammanhang för personer med funktionsnedsättning präglas av ytliga möten och att bristen på meningsfull delaktighet har att göra med brist på resurser, vilket återspeglas i denna studies resultat. Utifrån informanternas beskrivelser verkar Malmö stad ha goda intentioner, men sådant som ekonomiska begränsningar påverkar hur möjligheterna för individer med NPF att delta i sociala sammanhang. Även Melin och Bergmans (2021) forskning bekräftar informanternas berättelser om hur besparingar och andra prioriteringar påverkar personer med funktionsnedsättning negativt.

Ur materialet och mot bakgrund av tidigare forskning framkommer att tillgänglighet ser ut på olika sätt och att det finns fler dimensioner än den fysiska tillgängligheten och närvaron, vilket bekräftas av Bigby & Wiesel (2021). Dessa icke-möten kan återfinnas i studiens resultat, i hur informanterna bemöts på en del mötesplatser eller i andra sociala sammanhang i Malmö.

Tillgänglighetssamordnare rekommenderar en rad anpassningar gällande exempelvis ljud och ljus för tillgängligare event, men flera informanter menar att sensoriska hinder ofta stör. Fokuset i kommunens arbete ligger på fysiska och synliga funktionshinder. Personer med NPF kan därför sägas hamna i en slags dubbel marginalisering; i och med att deras funktionshinder inte syns så tillgodoses inte deras behov. Informanter beskriver sin ensamhet och sociala isolering utifrån egna erfarenheter, men det kan sägas bero på samhället och strukturella problem. Det har framkommit att personernas behov gällande socialt liv inte är tillgodosedda, vilket kommunen enligt lagar, konventioner och policys är skyldiga dem. Mötesplatser som de besöker är en bidragande faktor till att minska social isolering, men verkar inte vara nog. Materialet visar hur viktiga dessa mötesplatser är, och vilken stor roll de kan fylla i individens liv, men det skulle behövas fler och mer tillgängliga sådana. En annan tolkning som kan göras mot bakgrund av resultatet är att civilsamhället, med mötesplatser, kompenserar för kommunens brister i möjliggörandet av tillgänglighet. I de

funktionshinderspolitiska målen bör kommuner och myndigheter arbeta med aktiv involvering och ta sitt ansvar för att personerna inkluderas. Att civilsamhället tar stort ansvar gällande inkludering i sociala sammanhang väcker frågor om var ansvaret egentligen ligger.

Mot bakgrund av funktionshinderssociologin och Olivers (1990 och Brown et al., (2023) beskrivning av att funktionshinder är beroende av samhällets funktionalitet är det intressant att se till informanternas upplevelser av hur de ser på sig själva. Brister i samhället kan ha bidragit till internalisering av upplevelsen att det är en själv det är fel på. Avslutningsvis har studien bidragit till att synliggöra hur personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar upplever möjligheten att delta i sociala sammanhang genom olika former av mötesplatser. Genom att intervjua personerna själva ges de en röst i forskning och studien bidrar således med ett förstahandsperspektiv till forskningsfältet funktionshinderssociologi.

7. Referenser

- Melin, U., & Bergman, A. (2021). Strategier för besparingar i Försäkringskassans utredningar av ansökningar om personlig assistans- förändringar i svensk funktionshinderpolitik. *European Journal of Social Work*, 22(3), 380-392.
- Pascoe Leahy, C. (2022). The afterlife of interviews: explicit ethics and subtle ethics in sensitive or distressing qualitative research. *Qualitative Research*, 22(5), 777-794. (17 pages)
- Corbin, J. M., & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Springer Nature*, 13.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Alvehus, J. (2024). *Skriva uppsats med kvalitativ metod : En handbok*. Liber.
- Bigby, C., & Wiesel, I. (2018, 11 18). Using the concept of encounter to further the social inclusion of people with intellectual disabilities: what has been learned? *Taylor & Francis*, 6(1), 39-51.
- Brown, R. L., Maroto, M., & Pettinicchio, D. (2023). Introduction: A new Direction in the Sociology of disability. *Oxford University Press*, 3-12.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3rd ed.). Liber.
- Carnemolla, P., & Robinson, S. (2021, Juni). Towards inclusive cities and social sustainability: A scoping review of initiatives to support the inclusion of people with intellectual disability in civic and social activities. *City, Culture and Society*, 25.
- Heidegren, C.-G. (2009). *Erkännande* (1st ed.). Liber.
- Honneth, A. (1995). *The struggle of Recognition* (1st ed.). Cambridge, mass- MIT press.

- Institutet för mänskliga rättigheter. (2025). *Årsrapport 2025 om mänskliga rättigheter- Institutet för mänskliga rättigheter i Sverige*. Institutet för mänskliga rättigheter.
- Karolinska institutet. (2026, Februari 23). *Center of Neurodevelopmental Disorders at Karolinska Institutet (KIND)*. Center of Neurodevelopmental Disorders at Karolinska Institutet (KIND). <https://ki.se/kind/kind-svarar>
- Lappalainen, P. (2016). *Lika rätt! Ställ krav på kommunen- verktyg för alla osm vill motverka diskriminering och främja mänskliga rättigheter*. Mångkulturellt centrum.
- Lopez, C. V., Noell, J. F., Diaz, M. P., & Freire, A. R. (2025, November 15). Participation of People With Intellectual Disabilities in the Public, Consumer and Social Spaces: Barriers and Supports. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 38(6).
- Luthra, R., Tideman, M., & Staland Nyman, C. (2025). 'It May Fit Some; It May Not Fit Others': People with Intellectual Disability and Their Experiences of Daily Activity. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 27(1), 147–161.
- Malmö stad. (2025, 05 15). *Kortfattade tips för mer tillgängliga evenemang*. Malmö stad.
- Malmö Stad. (2026). *Funktionsstödsförvaltningen*. Malmö stad. Retrieved May 16, 2026, from <https://malmo.se/Om-Malmo-stad/Var-organisation/Forvaltningar/Funktionsstodsforvaltningen.html>
- Myndigheten för delaktighet. (2025, November 20). *Aktiv involvering - MFD*. Myndigheten för delaktighet. <https://www.mfd.se/utgangspunkter/involvering/aktiv-involvering/>
- Oliver, M. (1990). *The Politics of Disablement*. Macmillan Education.
- Redistribution and Recognition- A political and philosophical exchange*. (2003). Verso.
- Regeringen. (2018). *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken*.
- Socialstyrelsen. (2019, April 11). *Daglig verksamhet, LSS*. Socialstyrelsen. Retrieved May 16, 2026, from

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/funktionshinder/daglig-verksamhet-lss/>

Socialstyrelsen. (2025). *Meddelandeblad Nr 4/2025 En ny socialtjänstlag*.

Socialstyrelsens kunskapsguide. (2025). *Kognitiva funktioner och svårigheter*.

Socialstyrelsens kunskapsguide. (2025, 07). *Tillgänglighet*. Kunskapsguiden.

<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/funktionshinder/rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning/tillganglighet/>

Sveriges kommuner och regioner. (2026, April 27). *Illustrationer: Förflyttningar, mål |*

Framtidens socialtjänst. SKR. Retrieved May 18, 2026, from

<https://extra.skr.se/framtidenssocialtjanst/kunskapochstod/illustrationerforflyttningarmal.87357.html>

8. Bilagor

8.1 Intervjuguide 1

Information till dig som ställer upp på intervju:

Syftet med denna uppsats är att analysera upplevelser och erfarenheter av tillgänglighet och möjligheten till delaktighet på olika former av mötesplatser. Du kan närsomhelst under intervjun välja att avbryta, eller välja att inte svara på vissa frågor. Du kommer att vara anonym och materialet hanteras konfidentiellt. Om du samtycker kommer jag att spela in och sedan transkribera materialet till min uppsats.

Tillgängliga mötesplatser för målgruppen i Malmö

- Kan du berätta om dig själv utifrån ditt arbete med dessa frågor och hur din organisation arbetar med delaktighet för personer med NPF i Malmö?
- Vilka mötesplatser finns i kommunen som riktar sig till eller besöks av er målgrupp, vad du känner till?
- Vad tänker du kring vad som fungerar bra på dessa mötesplatser, och vad fungerar mindre bra? Varför?

Tillgänglighet, delaktighet och inkludering

Hur ser du på delaktigheten och inkluderingen av personerna? Upplever du att personer med NPF kan delta på samma villkor som andra på Malmö stads sociala arenor?

- Om hinder finns, vilka är dem?
- Vad behöver bli bättre?
- Vad innebär meningsfull social delaktighet utifrån dina erfarenheter?

Malmö stads arbete med social delaktighet

Hur upplever du att Malmö stad arbetar med dessa frågor?

- Hur involveras ni?
- Hur ser ert samarbete ut?
- Upplever du ett gap mellan vad som sägs och görs? Vad skulle isåfall behöva förändras?
- Upplever du att företrädare från er organisation har möjlighet att påverka Malmö stads arbete?

- Hur prioriteras frågor om social delaktighet inom er organisation och i kommunens arbete?

Finns det något du vill lägga till som du tycker att jag missat?

8.2 Intervjuguide 2

Information till dig som ställer upp på intervju:

Syftet med denna uppsats är att analysera upplevelser och erfarenheter av tillgänglighet och möjligheten till delaktighet på olika former av mötesplatser. Du kan närsomhelst under intervjun välja att avbryta, eller välja att inte svara på vissa frågor. Du kommer att vara anonym och materialet hanteras konfidentiellt. Om du samtycker kommer jag att spela in och sedan transkribera materialet till min uppsats.

Fritid och socialt liv i Malmö

- Kan du berätta lite om dig själv? Vad du brukar göra på din fritid?
- Hur ser ditt sociala liv ut? Vilka träffar du, vad brukar ni göra?

Upplevelser av den aktuella mötesplatsen

- Vad gör du när du är här på mötesplatsen?
- Varför gillar du att komma hit?
- Finns det något du önskar mer av från denna plats?
- Hur upptäckte du den här platsen?
- Varför är det viktigt för dig att kunna gå hit?
- Känner du dig respekterad här? Varför? Varför inte?

Erfarenheter av andra mötesplatser och sociala arenor i Malmö

- Finns det andra ställen i Malmö där du träffar folk eller gör saker tillsammans med andra?
- Hur tycker du det är att vara på de platserna jämfört med här?
- Kan du ta dig dit, och delta där? Behöver du hjälp med det?

Hinder för socialt deltagande i vardagen

- Finns det ställen du skulle vilja gå till men som du tycker kanske inte passar dig?
- Varför? Varför inte?

- Kan du berätta om någon gång du inte känt att du kan delta, eller där du inte känt dig välkommen?

Önskemål och förbättringsförslag för ett mer inkluderande Malmö

- Vad skulle du önska att det fanns mer av i Malmö stad som skulle möjliggöra mer för dig att delta i det sociala?
- Vad tycker du är bra eller dåligt just nu?
- Är det något du vill lägga till som vi inte pratat om?